

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 22 ΜΑΪΟΥ 2007
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α1

A.1.1. Πώς αντιμετώπισαν τη ναυμαχία του Ναυαρίνου (8/20 Οκτωβρίου 1827) οι Έλληνες, ο Σουλτάνος και οι Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής;
Μονάδες 10

A.1.2. Ποια μέτρα πήραν μη δικτατορικά κράτη της Ευρώπης, μμιούμενα τις Η.Π.Α., για την αντιμετώπιση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 1929;
Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

A.2.1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α.** Η Κύπρος παραδόθηκε από τους Τούρκους στους Άγγλους με τη Συνθήκη των Σεβρών.
- β.** Τα Δωδεκάνησα ενσωματώθηκαν στην Ελλάδα το 1948.
- γ.** Ο Δημήτριος Υψηλάντης διατύπωσε έντονες επικρίσεις για το «ψήφισμα της υποτέλειας».
- δ.** Με τις ενέργειες του Αλέξανδρου Σβώλου συγκλήθηκε η διάσκεψη στο Λίβανο.
- ε.** Μεταξύ της Σοβιετικής Ένωσης και του καθεστώτος του Κεμάλ υπεγράφη Σύμφωνο Φιλίας το Μάρτιο του 1921.

Μονάδες 10

A.2.2. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α.** Ανατολικό Ζήτημα
- β.** «άψογη στάση»
- γ.** Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών (Ε.Ο.Κ.Α.)

Μονάδες 15

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΘΕΜΑ Β1

Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

α. στα αίτια των Βαλκανικών πολέμων,

Μονάδες 15

β. στο περιεχόμενο της συνθήκης με την οποία τεραματίστηκε ο Α΄ Βαλκανικός πόλεμος.

Μονάδες 10

ΚΕΙΜΕΝΟ Α΄

Εκείνη την άνοιξη και το καλοκαίρι τα γεγονότα είχαν εξελιχθεί ταχύτατα. Τμήματα της οθωμανικής Μακεδονίας έδειχναν έτοιμα να πέσουν στα χέρια είτε της Ιταλίας (που είχε πολεμήσει εναντίον της αυτοκρατορίας με αντικείμενο την Τριπολίτιδα) είτε των Αλβανών εξεγερομένων, οι οποίοι απαιτούσαν ν' αποκτήσουν δικό τους κράτος. Αυτή ήταν ίσως η μοναδική απειλή που μπορούσε να κάνει τα βαλκανικά κράτη να ομονοήσουν, και μέσα σ' ένα διπλωματικό ανεμοστρόβιλο το Μαυροβούνιο, η Σερβία, η Βουλγαρία και η Ελλάδα υπέγραψαν μια σειρά από διμερείς συμφωνίες και αποφάσισαν να επιτεθούν τον Οκτώβρη εναντίον των Οθωμανών.

(Mark Mazower, *Θεσσαλονίκη. Πόλη των φαντασμάτων*, Μετάφρ. Κ. Κουρεμένος, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2006, σελ. 352.)

ΚΕΙΜΕΝΟ Β΄

Συνθήκη Λονδίνου

Άρθρον 2

Η Αυτού Μεγαλειότης ο Αυτοκράτωρ των Οθωμανών εκχωρεί προς τας Αυτών Μεγαλειότητας τους Συμμάχους Ηγεμόνας πάσας τας επί της ευρωπαϊκής ηπείρου εδαφικάς εκτάσεις της Αυτοκρατορίας Αυτού προς δυσμάς, γραμμής αρχομένης από της επί του Αιγαίου πελάγους Αίνου μέχρι της επί του Ευξείνου Πόντου Μηδείας, εξαιρουμένης της Αλβανίας.

Άρθρον 4

Η Αυτού Μεγαλειότης ο Αυτοκράτωρ των Οθωμανών δηλοί ότι εκχωρεί εις τας Αυτών Μεγαλειότητας τους Συμμάχους Ηγεμόνας την νήσον Κρήτην και ότι παραιτείται υπέρ Αυτών πάντων των ων εκέκτητο επί της νήσου ταύτης κυριαρχικών και άλλων δικαιωμάτων.

1. των ων εκέκτητο: όσων ήταν κύριος, όσα κατείχε

ΘΕΜΑ Β2

Αντλώντας στοιχεία από το παρακάτω κείμενο και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

α. στις απαιτήσεις του Στρατιωτικού Συνδέσμου (1909),

Μονάδες 15

β. στον τρόπο με τον οποίο επιβλήθηκε ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος και στις πολιτικές συνέπειες που άμεσα προέκυψαν.

Μονάδες 10

ΚΕΙΜΕΝΟ

Στο πρόγραμμα του Στρατιωτικού Συνδέσμου, δεν υπάρχει σημείο που να δείχνει ότι πίσω από τις ξιφολόγχες κρυβόταν η επαναστατημένη αστική τάξη. Οι αξιωματικοί:

[...]

- απαιτούσαν, πάντως «όπως ο τε Διάδοχος και οι Βασιλόπαιδες απόσχωσι¹ της ενεργού και διοικητικής εν τω στρατώ και τω ναυτικώ υπηρεσίας».
- υπέβαλαν «την παράκλησιν όπως εν τω μέλλοντι ο Βασιλεύς (...) απαιτή ίνα οι Υπουργοί των Στρατιωτικών και των Ναυτικών προέρχωνται εξ ανωτέρων αξιωματικών».
- εκδήλωναν τον «πόθον (...) όπως η Διοίκησης της χώρας καταστή χρηστή και έντιμος, όπως η Δικαιοσύνη απονέμηται ταχέως μετ' αμεροληψίας και ισότητος, (...) όπως η Εκπαίδευσις του Λαού καταστή λυσιτελής² διά τον πρακτικόν βίον και τας στρατιωτικάς ανάγκας της Χώρας, όπως η ζωή, η τιμή και η περιουσία των πολιτών εξασφαλισθώσιν και τέλος όπως τα οικονομικά ανορθωθώσι, λαμβανομένων των απαιτουμένων μέτρων προς λελογισμένην διαρρύθμισιν των εσόδων και εξόδων του Κράτους (...)»

1. απόσχωσι: απέχουν

2. λυσιτελής: ωφέλιμη

(Γ. Δερτιλής, *Κοινωνικός μετασχηματισμός και στρατιωτική επέμβαση 1880-1909*, σελ. 186-187.)

Απαντήσεις

ΟΜΑΔΑ Α'

Θέμα Α1

A.1.1. Η άρνηση ή η κωλυσιεργία του Ιμπραήμ να συμμορφωθεί με τους όρους της Ιουλιανής Σύμβασης του Λονδίνου (24 Ιουνίου/6 Ιουλίου 1827) ήταν η αφορμή για τη ναυμαχία του Ναυαρίνου (8/20 Οκτωβρίου 1827).

«Το γεγονός εξόργισε ... έφυγαν από την Κωνσταντινούπολη» (σελ. 130, σχολ. εγχειρίδιο).

A.1.2. «Παντού, όπως ακριβώς και στις Ενωμένες Πολιτείες ... για να μειώσουν την ανεργία» (σελ. 166-167, σχολ. Εγχειρίδιο)

Θέμα Α2

A.2.1

- α. Λάθος
- β. Σωστό
- γ. Σωστό
- δ. Λάθος
- ε. Σωστό

A.2.2

α. **Ανατολικό Ζήτημα:** Αποκαλείται η μορφή που πήρε ο αγώνας μεταξύ των Ευρωπαϊκών Δυνάμεων για την εκμετάλλευση της σουλτανικής αδυναμίας ή τη διανομή της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Το ζήτημα αυτό είχε γεννηθεί πολύ πριν τον επαναστατικό αγώνα των Ελλήνων (1821), επρόκειτο να συνεχιστεί για εκατό χρόνια αργότερα και αφορούσε ζωτικής σημασίας αλύτρωτες περιοχές για την Ελλάδα, όπως η Κρήτη και η Μακεδονία (σελ. 131, σχολ. Εγχειρίδιο).

β. **«άψογη στάση»:** Αναφέρεται στην αρνητική στάση που κράτησε η Ελλάδα απέναντι στο αίτημα των Κρητών για ένωση στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Ο όρος έχει υποτιμητική σημασία και οφείλεται στην αδυναμία της Ελλάδας να διεκδικήσει τα δίκαιά της. «Δεν τολμούσε ... και του βασιλιά» (σελ. 303 σχολ. εγχειρίδιο).

γ. **Ε.Ο.Κ.Α:** Κυπριακή επαναστατική οργάνωση, με στρατιωτικό συντονιστή το στρατηγό Γεώργιο Γρίβα (Διγενή). Διεξήγαγε ένοπλο αγώνα κατά των Άγγλων μετά την άρνηση της βρετανικής κυβέρνησης να δεχτεί τη θέληση του κυπριακού λαού όπως αυτή φανερώθηκε στο δημοψήφισμα που πραγματοποιήθηκε υπέρ της ένωσης του νησιού με την Ελλάδα το 1950 (96% των ψήφων). Οι Άγγλοι αντέδρασαν λυσσαλέα στη δράση της Ε.Ο.Κ.Α, εξόρισαν τον αρχιεπίσκοπο Μακάριο στις Σεϋχέλλες, βασάνισαν και εκτέλεσαν αγωνιστές, πυρπόλησαν χωριά. Στην Κύπρο ζωντάνεψαν οι ηρωικές στιγμές των θυσιών των μορφών του 1821 (Γρηγ. Αυξεντίου, Καραολής και Δημητρίου). Τα πλήγματα της Ε.Ο.Κ.Α. ανάγκασαν τους Άγγλους να υποχωρήσουν. (σελ. 401-402, σχολ. εγχειρίδιο).

B.1. (α) Από το 1908 και μετά διάφορες πολιτικές και στρατιωτικές εξελίξεις συνέβαλαν στη συνεννόηση μεταξύ των Βαλκανικών χώρων για την κοινή επίθεση στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Οι λόγοι που οδήγησαν στην έκρηξη του Α' Βαλκανικού πολέμου, μετά την δημιουργία κοινού Βαλκανικού μετώπου, πρέπει να αναζητηθούν:

- Στην εξασθένηση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας εξαιτίας του πολέμου της με την Ιταλία. Αρχικά, οι Ιταλοί επιτέθηκαν στη Λιβύη, που ήταν κτήση τουρκική. Εξαιτίας της αντίστασης των τουρκικών δυνάμεων μετέφεραν τον πόλεμο στα Δωδεκάνησα, τα οποία και κατέλαβαν, ύστερα από την αποχώρηση των Τούρκων.
- Στη βίβαση καταπάτηση των δικαιωμάτων των εθνοτήτων που ζούσαν στα εδάφη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Από το 1908 είχαν επικρατήσει στην Οθωμανική Αυτοκρατορία οι Νεότουρκοι, οι οποίοι αν και αρχικά είχαν υποσχεθεί ισότητα, ισονομία και ελευθερία, ακολούθησαν πολιτική εκτουρκισμού κλείνοντας σχολεία και συνεχίζοντας τις διώξεις των χριστιανών.
- Στην έξαρση του εθνικού συναισθήματος στα βαλκανικά κράτη για την απελευθέρωση αλύτρωτων αδελφών.
 - ο Η Ελλάδα διεκδικεί την Κρήτη, τη διαφιλονικούμενη από τη Σερβία και τη Βουλγαρία Μακεδονία, τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου.
 - ο Η Βουλγαρία και η Σερβία διεκδικούν τα βόρεια τμήματα της Μακεδονίας.
 - ο Οι εξεγερμένοι Αλβανοί απαιτούν να αποκτήσουν δικό τους κράτος.
- Στον επεκτατικό ανταγωνισμό των Μεγάλων Δυνάμεων στη Βαλκανική Χερσόνησο για τα ζυτικής σημασίας οικονομικά τους συμφέροντα.
 - ο Η Γερμανία ενισχύει την Οθωμανική Αυτοκρατορία αναζητώντας νέες αγορές και πρώτες ύλες και επιδιώκοντας να αντικαταστήσει με δικά της κεφάλαια τα αγγλογαλλικά.
 - ο Η Ρωσία ενισχύει τη Σερβία και τη Βουλγαρία.
 - ο Για να μειώσουν τη ρωσική επέμβαση στο Βαλκανικό χώρο οι Άγγλοι και οι Γάλλοι, ενισχύουν το διπλωματικό ρόλο της Ελλάδας.

Όλες οι παραπάνω εξελίξεις, αυτός ο «διπλωματικός ανεμοστρόβιλος», όπως εύστοχα αναφέρει ο Mark Mazower, οδήγησαν σε μια σειρά από διμερείς συμφωνίες (Μάρτιος-Ιούνιος 1912), από τις οποίες προέκυψε το κοινό βαλκανικό μέτωπο. Οι βαλκανικοί σύμμαχοι μετά την απόρριψη των αιτημάτων τους από την Οθωμανική Αυτοκρατορία, που αφορούσαν στη διασφάλιση της εθνικής αυτονομίας των εθνοτήτων, κηρύσσουν τον πόλεμο κατά της Τουρκίας (Οκτώβριος 1912). Ας σημειωθεί ότι η Ελλάδα συμμετείχε στον πόλεμο αυτό αναδιοργανωμένη, με ισχυρό στρατό, έτοιμη να αρχίσει τον αγώνα για την απελευθέρωση του αλύτρωτου Ελληνισμού.

(β) Μετά από πολλές μάχες που διεξήχθησαν σε ολόκληρη σχεδόν την βαλκανική χερσόνησο, η Οθωμανική Αυτοκρατορία υποχώρησε υπογράφοντας την -σε βάρος της- Συνθήκη του Λονδίνου (17/30 Μαΐου 1913). Σύμφωνα με το κείμενο της Συνθήκης του Λονδίνου ο Σουλτάνος παραχώρησε στα συμμαχικά βαλκανικά κράτη όλα τα εδάφη δυτικά της γραμμής Αίνου-Μηδείας. Επίσης, ο Σουλτάνος παραιτήθηκε από τα κυριαρχικά του δικαιώματα στην Κρήτη. Η τύχη των νησιών του Αιγαίου και της χερσονήσου του Άθω θα

καθοριζόταν από τις Μεγάλες Δυνάμεις. Το ίδιο και το πρόβλημα της ανεξαρτησίας της Αλβανίας, τα δικαιώματα της οποίας δεν τα εκχώρησε ο Σουλτάνος. Οι Ιταλοί δεν έθεσαν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων τα Δωδεκάνησα, γιατί τα θεώρησαν πτυχή του ιταλοτουρκικού πολέμου και όχι του βαλκανικού. Όσο για την Κρήτη, οι Μεγάλες Δυνάμεις θα αποφάσιζαν αν θα εξακολουθούσε να είναι αυτόνομη περιοχή ή αν θα παραχωρείτο στην Ελλάδα.

Η Συνθήκη του Λονδίνου προσπαθώντας να ισοσταθμίσει τα συμφέροντα των Μεγάλων Δυνάμεων με τις εδαφικές διεκδικήσεις των βαλκανικών λαών περιείχε ασάφειες και παραλείψεις ως προς τον τρόπο διανομής των διεκδικούμενων περιοχών. Αυτές οι ελλείψεις στο κείμενο της Συνθήκης θα οδηγήσουν σε νέες συγκρούσεις τους βαλκανικούς συμμάχους τον Ιούνιο του 1913, οπότε και ξεκίνησε ο Β' Βαλκανικός πόλεμος.

Β.2. (α) Μέσα σε ατμόσφαιρα απογοήτευσης και δυσφορίας για τη γενική κατάσταση της χώρας στο τέλος του 19^{ου} αιώνα και στις αρχές του 20^{ου}, το Μάιο του 1909, μια ομάδα αξιωματικών σχημάτισε το Στρατιωτικό Σύνδεσμο. Η απήχηση που είχε ήταν μεγάλη όχι μόνο στην αστική τάξη της χώρας αλλά εν γένει σε όλα τα στρώματα του ελληνικού λαού, γιατί διατύπωσε μια σειρά αιτημάτων που εξέφραζαν όλες σχεδόν τις κοινωνικές τάξεις της Ελλάδας. Ηγέτης του Στρατιωτικού Συνδέσμου αναδείχθηκε ο συνταγματάρχης Νικόλαος Ζορμπάς, ο οποίος παρουσίασε το πρόγραμμα του Συνδέσμου και έγινε ο κύριος εκφραστής των αιτημάτων αυτών.

Πιο συγκεκριμένα, τα αιτήματα του Στρατιωτικού Συνδέσμου διατυπώθηκαν ως εξής:

- Αναδιοργάνωση του στρατεύματος ύστερα από την ταπεινωτική ήττα του 1897. Οι αξιωματικοί απαιτούσαν την απομάκρυνση του Διαδόχου και των Βασιλοπαίδων από την ενεργό διοίκηση του στρατού και του ναυτικού, καθώς διαπίστωσαν πόσο διαλυτική ήταν για το στράτευμα η παρουσία τους.

- Αντικατάσταση του Διαδόχου και των Βασιλοπαίδων από ανώτερους Έλληνες αξιωματικούς οι οποίοι και θα έπρεπε να πληρώσουν τις θέσεις των Υπουργείων Στρατιωτικών και Ναυτικών, ως οι πλέον καταρτισμένοι και έμπειροι σε στρατιωτικά θέματα.

- Ανόρθωση των οικονομικών μέσω της εξισορρόπησης των εσόδων και των εξόδων του κράτους ύστερα από τη χρεωκοπία του 1893 και την επονείδιστη για την χώρα επιβολή του Δ.Ο.Ε. το 1898. Το αίτημα αυτό εκφράστηκε κυρίως από την αστική τάξη, η οποία αναζητούσε οικονομικές διεξόδους, αντίστοιχες με αυτές των Δυτικών χωρών.

- Ανανέωση των εσωτερικών παραμέτρων λειτουργίας του κράτους.

- Εξορθολογισμός της διοίκησης
- Δικαιοσύνη που να εφαρμόζεται χωρίς χρονοτριβές
- Μεταρρύθμιση της εκπαίδευσης και προσαρμογή της στις πρακτικές και στρατιωτικές ανάγκες της χώρας
- Προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως της τιμής, της ζωής και της περιουσίας

- Άμεση επίλυση των εθνικών προβλημάτων, όπως αυτό της Κρήτης, το οποίο εντάθηκε στα 1905 εξαιτίας της αδιάλλακτης στάσης του πρίγκιπα Γεωργίου απέναντι στους επαναστάτες του Θερσίου.

-Προστασία των Ελλήνων της Μακεδονίας και της Θράκης που την εποχή εκείνη απειλούνταν με εκτουρκισμό ή μετοικεσία σύμφωνα με τα διαφαινόμενα σχέδια των Νεοτούρκων.

Όλα τα παραπάνω οδήγησαν σε κρίση των Θεσμών με αποτέλεσμα να τροφοδοτηθεί μια έντονη κριτική προς τη δυναστεία των Γλύξμπουργκ. Το αποκορύφωμα της κρίσης αυτής ήταν η εκδήλωση του κινήματος στο Γουδί στις 15 Αυγούστου 1909.

(β) «Επειδή ο Σύνδεσμος ... νέα περίοδος για τη χώρα»
(σελ. 305, σχολ. εγχειρίδιο)

Επίλογος: Πράγματι από την επιβολή του Στρατιωτικού Συνδέσμου και μετά παρατηρήθηκε άνοδος του ελληνικού κράτους σε όλους τους τομείς. Η άνοδος αυτή δημιούργησε τις προϋποθέσεις, ώστε η Ελλάδα να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις απαιτήσεις και τις προκλήσεις της εποχής.